

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 12.10.2006
KOM(2006) 589 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEJ RADE
(NEFORMÁLNE ZASADNUTIE V LAHTI – FÍNSKO, 20. október 2006)**

Moderná, inováciám prístupná Európa

I. Úvod

Konkurenčné prostredie v dnešnom svete sa v pomerne krátkom čase veľmi zintenzívnilo a čoraz viac krajín vstupuje na globálny trh. Na summite v Hampton Courte v októbri minulého roka dospeli vedúci predstavitelia štátov a vlád k záveru, že ak sa má Európa lepšie presadiť v globálnej ekonomike a dosiahnuť mieru ekonomického rastu nevyhnutnú na zachovanie životnej úrovne, musí viac využívať svoj tvorivý potenciál a schopnosť premeniť znalosti na produkty, služby a nové obchodné modely vysokej kvality, široko vyhľadávané v globálnom meradle. Napredovanie v inováciách bude kľúčom k úspechu obnovenej lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť.

Európa je hrdá na svoju tradíciu v nachádzaní riešení, ktoré zlepšili kvalitu života ľuďom na celom svete: od liekov na záchranu života až po oblasť pokrokovej mobilnej telekomunikácie. Inovácie sú kľúčom k zvládnutiu takých výziev, ktorým čelí dnešný svet, akými sú napr. klimatické zmeny, včasné odhalenie a prevencia chorôb, preťažená doprava, neistota a vylúčenie zo spoločnosti.

Komisia už predstavila celkový rámec na presadzovanie inovácií v Európe, ako aj desaťbodový akčný plán¹ na presadzovanie inovácií, ktorý nedávno prejednávala Rada pre konkurencieschopnosť. Tento materiál sa zameriava len na niekoľko špecifických oblastí, ktoré majú európsku dimenziu, a ak získajú silnú podporu vedúcich predstaviteľov štátov a vlád, môžu priniesť (v pomerne krátkom časovom horizonte) značné výhody.

II. SÚČASNÁ SITUÁCIA V EURÓPE

V oblasti inovácií EÚ ako celok naďalej zaostáva za svojimi hlavnými konkurentmi, hoci ekonomiky niektorých jej členských štátov patria medzi najinovačnejšie na svete. Čína a India, ktoré nám dlho konkurovali v tradičných sektoroch so silným zastúpením pracovnej sily, v súčasnosti veľmi vychádzajú v ústrety inováciám a technológiám. Vďaka hospodárskym reformám sa z nich, ako aj z ostatných presadzujúcich sa ekonomík stávajú vážni globálni konkurenti v mnohých odvetviach s vysokým hospodárskym rastom. V mnohých presadzujúcich sa ekonomikách pristupujú k inováciám strategicky, výrazne investujú do infraštruktúry s najnovšími technológiami a produkujú množstvo talentovaných a vzdelaných pracovníkov.

Európa a jej členské štáty vlastnia veľmi veľký inovačný potenciál. Takisto nás však trápi veľa paradoxov:

- máme mnoho nových nápadov, často však nedokážeme naše nápady premeniť na nové produkty, pracovné miesta ani patenty;
- máme mnoho malých, vysoko inovačných začínajúcich firiem, ktoré však len ťažko prerastú do veľkých, globálne úspešných spoločností;

---

¹„Uvedenie poznatkov do praxe: Všeobecná inovačná stratégia pre EÚ“, KOM(2006) 502, konečné znenie, 13.9.2006.

- v určitých sektoroch, napr. v telekomunikáciách, sa prejavilo zavedenie (IKT) inovácií významným nárastom produktivity, zatiaľ čo v iných, ako napr. vo finančných službách a v distribučných odvetviach, sa takto neprejavilo.

Za inovácie v pracovnom prostredí sa prihovára mnoho prvkov:

Predovšetkým, rozhodujúcou podmienkou pre to, aby naši občania zvládali globalizačné výzvy, je ponuka vysoko kvalitného vzdelania. Pretože ak spoločnosti nenájdu dost ľudí s adekvátnymi schopnosťami v Európe, budú hľadať priestor na investovanie inde. Priemerný dospelý občan EÚ je oveľa menej vzdelaný ako dospelá populácia v iných priemyselných krajinách². Do vyššieho vzdelania aj investujeme oveľa menej ako mnohí naši konkurenti.

V minulosti zostávali schopnosti, ktoré ľudia nadobudli, hodnotné po desaťročia. Dnes ľudia musia svoje schopnosti neustále obnovovať, a pritom stále nerobíme dost pre podporu trvalého vzdelávania a preškoľovacích iniciatív.

Ako mnohé iné časti sveta aj Európa prejde rozsiahlymi demografickými zmenami, keďže silná generačná vlna starne. V období medzi dneškom a rokom 2030 klesne počet obyvateľov v produktívnom veku o 6,8 %. Tento pokles spôsobí nedostatok schopnej pracovnej sily. V mnohých členských štátoch majú už teraz nedostatok šikovných odborníkov, najmä v oblasti výskumu, vedy a techniky, teda v profesiách, ktoré sú základom technického pokroku.

Demografické zmeny budú mať pre Európu ďalekosiahle dôsledky. Skôr než za dvadsať rokov bude mať polovica európskej populácie viac ako 50 rokov – dnes má cez 50 rokov jeden z troch; nižší počet mladých nevyhnutne ovplyvní schopnosť spoločnosti reformovať sa a inovovať.

No snáď najväčšia výzva, ktorej čelí náš vzdelávací systém, je jeho organizácia. Európsky vzdelávací systém zostáva roztrieštený; univerzity navzájom nespolupracujú natoľko, nakoľko by mali. V USA a Japonsku vzišlo mnoho úspešných inovácií z blízkej spolupráce medzi akademickým a podnikateľským svetom. Európa sa v tejto oblasti spamätala pomerne neskoro a má čo dobiehať.

Ďalšou prekážkou na ceste k napredovaniu v inováciách je, že Európa investuje do výskumu a vývoja oveľa menej ako ostatné priemyselné krajiny. Predpokladá sa, že ak si členské štáty splnia svoje záväzky, do roku 2010 dosiahnu výdavky Európy na výskum a vývoj 2,6 % HDP³ oproti súčasnej hodnote 1,9 %. Dosiahnuť to však znamená vynaložiť mimoriadnu snahu na úrovni štátov i EÚ, konkrétne urobiť z Európy miesto, ktoré viac priťahuje investície do výskumu a vývoja. Deficit Európy v oblasti investícií do výskumu je spôsobený predovšetkým oveľa nižšími investíciami súkromného sektora do výskumu a vývoja, v čom sa zas odrážajú nepriaznivejšie rámcové podmienky a starosť o ziskovosť.

A napokon, v mnohých sférach pretrvávajú prekážky brzdiace hospodársku dynamiku. Mnohé spoločnosti sa musia borit s prekážkami na určitých trhoch, nedostatkom rizikového kapitálu

---

² Napríklad v roku 2005 dosiahlo vyššie než stredoškolské vzdelanie iba 22,8 % obyvateľstva EÚ v produktívnom veku (25 – 64) v porovnaní s 39 % v USA a 37 % v Japonsku (zdroje: Eurostat, OECD).

³ Celkový cieľ EÚ v oblasti výskumu a vývoja do roku 2010 sú 3 % (2 % z toho dodáva súkromný a 1 % verejný sektor).

a kritickými miestami v našich regulačných rámcoch alebo s byrokratickými praktikami, čo sťažuje zavádzanie inovácií a prekáža šíreniu nápadov. Okrem toho zastaralé štruktúry a zvyky sťažujú schopnosť prispôbiť sa rapidným zmenám.

III. AKO ODOMKNÚŤ KOMNATU S INOVAČNÝM POTENCIÁLOM EURÓPY

Hoci inovácia technológií je potrebná, minimálne rovnako možno inovovať aj inými spôsobmi, napríklad úpravou obchodných modelov a skvalitnením dizajnu a organizačných postupov. Aby sa z technického pokroku dalo vyťažiť čo najviac, v skutočnosti je často potrebné, aby ho sprevádzali aj organizačné zmeny.

V záujme výrazného posilnenia inovačných kapacít Európy treba konať v nasledovných oblastiach:

1) Presadenie vedúceho postavenia Európy v strategických technológiách budúcnosti

Európu do dnešného dňa trápia rozptýlené a obmedzené zdroje⁴. Vynikajúcim nástrojom na lepšiu spoluprácu a dosiahnutie „kritickej masy“ sú európske technologické platformy. Združujú širokú paletu zainteresovaných strán verejného i súkromného sektora s cieľom definovať a uskutočňovať dlhodobé programy v oblasti výskumu a technológií. Vytvárajú rámcové podmienky hneď od začiatku tak, aby bolo možné uviesť výsledky úsilia na poli výskumu a vývoja úspešne na trh. Skutočná snaha príslušných štátnych a regionálnych verejných orgánov prispieť k tomu, aby európske technologické platformy uskutočnili svoje ciele, by zvýšila realnosť ich dosiahnutia.

Niektoré z týchto platforiem už dosiahli také rozmery a rozsah, že v záujme uskutočnenia ich kľúčových cieľov sa už vyžaduje založenie zaangažovaných verejno-súkromných partnerstiev – t. j. vytvorenie „spoločných technologických iniciatív“ (STI), ktoré budú viesť v dlhodobom horizonte k vytvoreniu väčších a stabilnejších záväzkov v oblasti investovania do výskumu.

Sľubné oblasti, kde sa predpokladá rozbehnutie STI:

- vodíkové a palivové články,
- nanoelektronika,
- inovačná medicína,
- zabudované počítačové systémy,
- letectvo a vzdušná doprava (iniciatíva „Clean Sky“),
- iniciatívy Globálne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti (GMES).

Európsky priemysel je pripravený investovať do týchto iniciatív mimoriadne sumy peňazí, ak budú jeho investície doplnené financovaním z EÚ (prostredníctvom siedmeho rámcového programu), ako aj finančným príspevom jednotlivých členských štátov. Príležitosť rozbehnúť ambiciózne verejno-súkromné partnerstvá na pevných ekonomických a samosprávnych základoch si v prípade, ak chceme presadiť vedúce postavenie Európy v technológiách zajtrajška, nemôžeme dovoliť prepásť. Európsky technologický inštitút môže stavať na iniciatívach v týchto a ostatných sľubných oblastiach.

⁴ Charta trendov v inováčnej politike (Innovation Policy Trend Chart) obsahuje 1 340 podporných inovačných programov používaných v 28 krajinách.

Orientačný plán včasného rozbehnutia najlepšie pripravených STI Komisia zahrnie do svojej správy o napredovaní stratégie pre rast a zamestnanosť, ktorá sa má vypracovať na konci roka 2006.

2) Vytváranie silnejších väzieb medzi univerzitami, výskumom a podnikateľským prostredím

V minulosti univerzity vyvíjali nové poznatky, a keď ich vyvinuli dostatočne, poznatkov sa mohla ujať podnikateľská sféra, ktorá ich komerčne využila. Príliš veľa poznatkov však zostáva za bránami univerzít a vývoj poznatkov veľmi neberie do úvahy potreby podnikateľského prostredia. Je to zastaraný inovačný model. V súčasnosti sa inovácie sústreďujú v blízkosti vedomostných sietí a prostredníctvom výmeny, vývoja a hromadenia vedomostí uľahčujú promptnú premenu nových nápadov na produkty a služby.

Takáto spolupráca medzi univerzitami, veľkými aj malými spoločnosťami, výskumnými a vedomostnými ústavmi, investormi alebo dokonca aj združeniami konečných užívateľov a spotrebiteľov sa najlepšie uskutočňuje v rámci zoskupení v zemepisne ohraničených oblastiach, ktoré umožňujú priamu interakciu medzi zúčastnenými stranami a priťahujú aj nové strany. Súčasný vývoj skutočne čoraz viac nasvedčuje tomu, že spoločnosti spolupracujúce v rámci takýchto celkov patria medzi najinovačnejšie v Európe⁵. Politika vytvárania uvedených celkov sa preto stala dôležitou súčasťou inovačných stratégií členských štátov a treba ju podporovať.

Členské štáty a univerzity môžu pre posilnenie užšej spolupráce urobiť veľa aj samy – a veľa už aj robia. Ale výraznejšie výsledky možno dosiahnuť, len ak sa nám podarí lepšie využiť poznatky a schopnosti, ktoré má EÚ k dispozícii ako celok. Návrh vytvoriť Európsky technologický inštitút (ETI) predstavuje inovačný model úzkej spolupráce medzi univerzitami, výskumnými centrami a podnikateľskou komunitou. ETI prispeje k zlepšeniu konkurencieschopnosti členských štátov zahrnutím partnerských organizácií do integrovaných inovačných, výskumných a vzdelávacích aktivít na najvyššej medzinárodnej úrovni. ETI pomôže zhromaždiť zdroje Európy, mobilizovať financie súkromného sektora na najnovší výskum, priťahovať najlepších výskumných pracovníkov z celého sveta, stimulovať rozbehnutie inovačných malých a stredných podnikov a prostredníctvom uvedeného by sa mohol stať symbolom toho, že Európa dokáže spolupracovať a inovovať.

3) Zlepšenie rámcových podmienok

Vedieť úspešne uplatniť nahromadené poznatky v komerčnej sfére nie je vec náhody. Samotné investovanie do výskumu a vývoja nestačí. Určité všeobecné, ako aj sektorovo špecifické okolnosti významne napomáhajú meniť prostredie na inovačné a zlepšujú vyhliadky dosiahnutia komerčného úspechu. Po stanovení spoločného cieľa v oblasti výdavkov na výskum a vývoj sa Európa musí sústrediť na to, aby vytvorením adekvátnych rámcových podmienok vyťažila z tejto investície čo najviac.

---

⁵ Pozri Innobarometer 2006 – www.europa-innova.org

Všeobecné rámcové podmienky

Skutočne integrovaný jednotný trh

Nevyhnutnou podmienkou na posilnenie inovácie je efektívna hospodárska súťaž a naplno fungujúci jednotný trh, v rámci ktorého existujú dostatočné možnosti uľahčujúce veľkým aj mnohým malým spoločnostiam uplatniť sa na globálnom trhu.

Financovanie inovácií

Je samozrejme nevyhnutné, aby jednotlivci s dobrými nápadmi mali možnosť získať financie na využitie svojich nápadov. To nikdy nebolo jednoduché, no získať finančné prostriedky v počiatočných štádiách nápadu sa v poslednom období ešte skomplikovalo. Fondy rizikového kapitálu už nemajú taký záujem investovať vo veľmi malom meradle. Týmto spôsobom sa vytvorilo niečo, čomu mnohí hovoria kapitálová medzera (equity gap). V dôsledku toho sa mnohé sľubné nápady jednoducho neujmú. Navyše, až príliš veľa rýchlo rastúcich malých a stredných podnikov sa musí obzerať po potrebnom kapitále inde (v Amerike).

Neexistuje zázračné vyriešenie tohto problému. Niektoré členské štáty ponúkli fiškálne stimuly tzv. „podnikateľským anjelom“ (business angels), ktorí sú ochotní investovať do malých, vysoko rizikových začínajúcich podnikov. Bude sa podporovať výmena zaužívaných postupov a preskúmajú sa aj ostatné oblasti verejnej politiky, ktoré by mohli vnieť svetlo do uvedeného problému.

Politika v oblasti duševného vlastníctva pre 21. storočie

Pre vlastníka nápadu je dôležité, aby boli po dozretí nápadu chránené jeho práva v súvislosti s používaním nápadu. Práva duševného vlastníctva sú jadrom bohatstva mnohých spoločností a zdrojom výhod oproti konkurencii.

Hoci názory na to, ako má najefektívnejší rámec vyzerat', sa líšia, väčšinou panuje zhoda v tom, že súčasný európsky model práv priemyselného a duševného vlastníctva nedokázal udržať krok s rýchlou integráciou (jednotného) trhu, rapidnými technologickými zmenami a meniacimi sa podnikateľskými metódami.

Európa súrne potrebuje jasný a koherentný právny rámec na ochranu práv duševného vlastníctva, ktorý by vyhovoval atmosfére 21. storočia a riadil sa nasledujúcimi zásadami:

- **vysoká kvalita:** práva duševného vlastníctva by mali podliehať tvrdým skúšobným normám pre novátorstvo a invenciu. Nekvalitný patentový systém je zdrojom právnej neistoty a súdnych sporov;
- **dostupnosť:** prioritné (najmä pre malé a stredné podniky) sú dostupné patentové postupy, v rámci ktorých sú vyvážené náklady, kvalita a právna istota;
- **zblížovanie:** rovnaký výklad zákonov a zjednotené súdne konanie umocňuje právnu istotu a výrazne znižuje náklady;
- **rovnováha** medzi odmeňovaním hodnotných výtvorov a vytváraním podmienok na to, aby v dynamickej informačnej spoločnosti Európy nápady voľne kolovali.

Najdôležitejším krokom vpred je prijatie patentu Spoločenstva, ktorý je efektívny z hľadiska nákladov. Kým sa odstráni súčasný stav, ktorý je významnou prekážkou, pokiaľ ide o inovácie, členské štáty a Komisia by mali zefektívniť existujúci patentový systém skvalitnením metód používaných pri súdnych sporoch prostredníctvom nástrojov Spoločenstva. Európska rada by mala dať najavo, že odstránenie bariéry v tejto oblasti je najvyššou prioritou, a uložiť Rade a Komisii, aby v časovej lehote, ktorú by im stanovila, navrhli riešenie problému. Okrem toho sa Komisia pustila do rozsiahlej revízie politiky v oblasti duševného vlastníctva ako celku a navrhne konkrétne kroky na dosiahnutie moderného a primeraného rámca ešte pred zasadnutím Európskej rady na jar roku 2007.

Rýchlejšie stanovovanie otvorených a interoperabilných noriem

Aj pri nápadoch, ktoré sa už menia na komerčný produkt, je dôležité, aby ich sprevádzali dohody o európskom štandarde. Zabezpečí sa nimi, že produkt možno uviesť na trh a bude plynule fungovať s inými aplikáciami.

Existencia alebo neexistencia dohody môže rozhodnúť o úspechu alebo zlyhaní novej technológie. Bez jednotného štandardu GSM dohodnutého v roku 1987 a pochádzajúceho z výskumu a vývoja financovaného EÚ by Európa nebola dosiahla svoje vedúce postavenie v mobilných komunikáciách v globálnom meradle.

No pre rýchlo napredujúce trhy obchodujúce napr. s výrobkami založenými na najnovších technológiách sú naše postupy stanovovania štandardov príliš pomalé – a čoraz častejšie sa štandardy dohodnú mimo Európy v rámci subjektov zriadených na tento konkrétny účel, kde majú európske spoločnosti len obmedzený vplyv. Štandardizačné orgány na to reagovali zavedením nových, menej formálnych metód práce, ktoré síce umožňujú rýchlejšie dosiahnutie dohody, ale na druhej strane (ako sa stalo nedávno v prípade štandardu pre prenosné televízory) vedú k stanoveniu viacerých štandardov, ktoré nie sú interoperabilné. Vyplýva z toho, že nemožno vyvinúť jednotný trh bez dôsledkov pre používateľov a výrobcov zariadení a služieb.

Nemožno dopustiť, aby táto situácia pretrvávala. Komisia sa bezodkladne spojí s priemyselným sektorom a predloží návrhy, ktoré by umožňovali vývin štandardov dostatočne rýchlo, aby to zodpovedalo veľmi krátkym inovačným cyklom, zároveň však boli plne interoperabilné.

Sektorovo špecifické podmienky

Zatiaľ čo skvalitnenie celkových rámcových podmienok pomôže všetkým spoločnostiam inovovať, globálny úspech závisí aj od vytvorenia správnych podmienok v špecifických sektoroch.

Súčasný trend bezdrôtových technológií sa bude stupňovať. Bez naozajstnej spoločnej snahy celej Európy zvládnuť ho sa rozvoj týchto technológií zabrzdí. Pokiaľ ide o obnoviteľné pohonné hmoty, ďalšiu zo sľubných technológií, treba vyriešiť obmedzené kapacity v oblasti infraštruktúry a distribúcie. Sú to príklady oblastí, v ktorých by správne politické rozhodnutia pomohli európskemu priemyslu vykročiť rázne dopredu.

V iných oblastiach, ako je napr. efektívnosť zdrojov a ekoinovácie, zostáva na pleciach vlád, aby zabezpečili právne predvídateľný priestor a umožnili tak spoločnostiam plánovať investície. Môžu ísť príkladom v tom, že budú pri stavaní verejných budov dodržiavať

najvyšší možný štandard. Namiesto kupovania produktov voľne dostupných na trhu môžu dômyselne využívať svoje štedré rozpočty na obstarávanie a vyžadovať inovačné riešenia. Takýmto spôsobom môžu podnietiť vznik dopytu nevyhnutného napr. pre vývoj energeticky efektívnejších autobusov alebo technicky vyspelých zariadení na úpravu odpadu.

V oblastiach, ako je zdravotníctvo a školstvo, kde majú vlády hlavné slovo, pre ne existuje široký priestor, v rámci ktorého môžu využívať svoje organizačné právomoci na presadzovanie inovačných aplikácií zvyšujúcich kvalitu a efektívnosť služieb. Zo všeobecnejšieho uhla pohľadu vlády môžu pozitívne ovplyvňovať inováciu hospodárstva modernizáciou verejnej správy, najmä prostredníctvom on-lineových aplikácií.

V rámci iniciatívy presadzovať rozvoj trhov s vedúcim postavením a vychádzajúc zo znaleckých posudkov odborníkov zvonka, Komisia vypracuje analýzu pre jednotlivé odvetvia, v ktorých je veľmi pravdepodobné, že v nich budú inovačné produkty a služby veľmi vyhľadávané. V analýze sa poukáže na prekážky, ktoré treba odstrániť, a posúdi sa, ako čo najlepšie využiť nástroje politiky verejného záujmu, aby sa sľubné aplikácie tak v priekopníckych, ako aj v tradičných sektoroch dostali na trh a úspešne sa presadili v globálnom meradle.

IV. ZÁVER

Presadzovanie inovácií má mnoho rozličných strán. Vytvoriť prostredie prístupné inováciám sa podarilo niektorým krajinám a regiónom najmä vďaka cieľavedomým politickým rozhodnutiam pristupovať k inovácii strategicky, menovite zameraním politiky na kľúčový súbor rámcových podmienok a dohliadnutím na to, aby sa zavádzaniu inovácií venovala pozornosť na najvyššej politickej úrovni.

Na neformálnom zasadnutí Európskej rady v Lahti sa ponúka vedúcim predstaviteľom Európy príležitosť vytýčiť jasný smer v konkrétnych oblastiach, pozdvihnúť tak inovačný potenciál Európy a prispieť tým k dosiahnutiu cieľov stanovených v obnovenej lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť. Nie je potrebné formovať nové nástroje. Dohľad nad promptným vykonávaním uvedených opatrení by sa mal vykonávať v kontexte lisabonskej stratégie prostredníctvom zasadnutí Európskej rady na jar budúceho roku.